

Використані джерела

1. Кузькін Є.Ю. Проблеми адаптації підприємств до умов зовнішнього середовища : монографія. Київ : Зовнішня торгівля, 2008. 236 с.
2. Мельник А.О. Становлення та розвиток поняття “адаптація підприємства. Львів : Вісник Технологічного університету Поділля. 2004. № 1. – С. 135–138.
3. Сергійчук І.І. Складові системи адаптивного управління в структурі механізму формування підприємством масштабу діяльності. Харків : Економіка і управління. 2012. № 3. С. 147–153.

Коваль Тетяна

Тернопільський національний економічний університет
(науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу Демків І.О.)

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА

На сучасному етапі національна економіка характеризується нестабільністю, зниженням якості та конкурентоспроможності продукції за умов посилення конкуренції з боку як вітчизняних, так й іноземних виробників. Водночас конкурентний потенціал економіки України є досить високим. Його формують такі чинники, як значні розміри родючих ґрунтів, наявність висококваліфікованих трудових ресурсів за порівняно низької вартості робочої сили, вигідне географічне положення і транспортна інфраструктура, науково-технічний потенціал. Тому у підприємств виникає необхідність застосування ефективного механізму управління власними сильними та слабкими сторонами для забезпечення їх конкурентоспроможності.

Щоб забезпечити лідируючу позицію підприємства на ринку, важливим стратегічним завданням є випередження конкурентів у розробці та освоєнні нових товарів, нової технології, нового дизайну, нового рівня витрат виробництва, нових цін, нововведень у системі розподілу і збуту. У сучасних умовах тільки наявність робочої сили, капіталу та сировини вже практично не забезпечує конкурентоспроможність підприємства, важливішими стають їх розподіл та скеровування у правильному напрямку задля досягнення найбільшого ефекту [1].

Конкурентоспроможність підприємства – це узагальнююче, синтетичне поняття, яке складається під впливом сукупності різних чинників, що впливають на всі сфери господарювання суб'єкта. До цих факторів належать фінансова стійкість, прибутковість підприємства, рівні автоматизації і

механізації праці підприємства, доступ до ринку ресурсів та нових технологій, якість вироблених товарів, масштабність проведення та впровадження науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт тощо. Сучасна концепція управління конкурентоспроможністю підприємства ґрунтується на використанні базових положень науки управління, відповідно до яких основними елементами системи управління є мета, об'єкт і суб'єкт, методологія та принципи, процес та функції управління.

Системним підходом та практичною значимістю відрізняється методика формування механізмів управління конкурентоспроможністю підприємств. Класифікація факторів конкурентоспроможності підприємств побудована на системі показників конкурентоспроможності підприємства, що дає змогу перейти від якісної оцінки до кількісної визначеності за допомогою розроблених основних складових в механізмі системи управління конкурентоспроможністю [2].

Фактори, що впливають на систему управління конкурентоспроможністю підприємства, систематизовані та згруповані за змістом: фактори операційної ефективності підприємства; фактори ринкової адаптивності підприємства; фактори інноваційної активності підприємства [3].

Функціонуючи на ринку, підприємство вступає у відносини із зовнішнім середовищем, яке характеризується динамічністю і невизначеністю. Здатність підприємства пристосовуватись до мінливих умов зовнішнього середовища є основою для характеристики його ринкової адаптивності. Високий рівень ринкової адаптивності передбачає вміння швидко і гнучко реагувати на ринкові зміни та перебудовувати стратегію і тактику економічного управління підприємством [4].

Водночас конкурентне середовище, в якому знаходиться кожне підприємство, в сучасних умовах безперервно змінюється. Можливість вибору продукції (товарів, послуг), що цікавлять покупців, розширюється під впливом рекламної діяльності. Природно, що за такої ситуації необхідні гнучкість ведення збутової діяльності та індивідуальний підхід до обслуговування споживачів на ринку.

Однією з найважливіших складових формування системи управління конкурентоспроможністю підприємства є його операційна ефективність, оскільки, спираючись на раціональне використання наявних ресурсів, підприємство здатне швидко реагувати на зміну зовнішніх умов і впроваджувати інновації [5].

Безумовно, операційна ефективність є однією зі складових, які безпосередньо впливають на конкурентоспроможність підприємства, але кожний суб'єкт господарювання знаходиться в унікальній конкурентній

ситуації, а у відповідній стадії свого життєвого циклу функціонує за певної ринкової структури.

Кінцевою метою управління конкурентоспроможністю є впровадження та оцінка перетворень. Дуже важливо, щоб підприємство було здатне до закріплення перетворень. У центрі уваги повинні знаходитися два напрями дій. По-перше, необхідно виявити і підсилити елементи, що сприяють створенню окремих можливостей та поширенню наявного досвіду. По-друге, потрібно виявляти та відстежувати показники перетворень, щоб упевнитися в тому, що відбуваються прогнозовані зміни. Результати такої оцінки дадуть змогу внести коригування, щоб забезпечити її відповідність бажаним результатам функціонування господарюючого суб'єкта.

Отже, управління конкурентоспроможністю аграрного підприємства пропонується розглядати як складний процес побудови внутрішніх і врахування зовнішніх інститутів, спрямований на формування конкурентних переваг у сучасних нестабільних умовах на основі раціонального використання ресурсів, ефективного позиціонування власної продукції, забезпечення фінансової стійкості тощо.

Використані джерела

1. Халімон Т.М. Стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 10 (2). С. 117–120.
2. Кузнецова А.С., Федотова Т.А. Інноваційний розвиток як фактор конкурентоспроможності підприємств. Вісник Бердян. ун-ту менеджменту і бізнесу. 2012. № 2 (18). С. 96–99.
3. Черный С.А., Копотева А.В., Гуреев К.А. Анализ влияния экономического потенциала предприятия на его конкурентоспособность. Актуальні проблеми економіки. 2014. № 3. С. 238–247.
4. Фют А.А. Проблеми оцінки рівня конкурентоспроможності промислових підприємств. Вісн. Хмельниц. нац. ун-ту. Сер.: Економіка. 2013. Т. 1. № 2. С. 7–11.
5. Жилінська Л.О. Розробка комплексу заходів щодо підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств. Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво. 2014. № 1. С. 73–80.